

الحمد لله
الرحمن
الرحيم

سلفسہ جہادی

■ تألیف: مجید فاطمی نژاد

■ زیر نظر: مہدی فرمانیان

سرشناسه: فاطمی نژاد، مجید، ۱۳۶۰ -

عنوان و پدیدآور: سلفیه جهادی / تالیف مجید فاطمی نژاد؛ زیر نظر مهدی فرمانیان؛ [تهیه کننده] موسسه روشنگر آرمان اندیشه مطالعات بنیان دینی.

مشخصات نشر: قم: دارالاعلام لمدرسة اهل البيت (ع)، ۱۳۹۴
مشخصات ظاهری: ۵۳ص.

فروست: جریان شناسی سلفی گری معاصر؛ ۱۰
شابک: (ج. ۱۰): (V.10) 978-600-7667-34-7
شابک: (دوره): (V.Set) 978-600-94805-9-3

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۵۰-۵۳؛ همچنین به صورت زیر نویس

موضوع: سلفیه -- عقاید

موضوع: سلفیه -- فرقه‌ها

موضوع: سلفیه - نظریه درباره جهاد

شناسه افزوده: موسسه روشنگر آرمان اندیشه مطالعات بنیان دینی

رده بندی کنگره: ۱۳۹۴ ل۲ل۸ / ۲۳۸/۵ BP

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۴۶۹

شماره کتابشناسی: ۹۴۲۹۷۴۶۹

انتشارات دارالاعلام
لمدرسة اهل البيت (ع)

انتشارات دارالاعلام لمدرسة اهل البيت (ع)

قم، خیابان فاطمی، کوچه ۲، فرعی اول، پلاک ۳۱.

تلفن: ۰۲۵-۳۷۷۴۰۷۲۹

مدیر انتشارات: محمد حسن بهشتی ۰۹۱۰۲۰۴۳۱۰۶

موسسه مطالعات بنیان دینی

(اندیشکده راهبردی ادیان، فرق و مذاهب)

قم، بلوار شهید احمد کریمی، کوچه ۲۱، پلاک ۱۶

تلفن: ۰۲۵-۳۲۷۰۷۰۹۰۰۹۱۰۰۱۱۳۵۹۵

سلفیه جهادی

تألیف:	مجید فاطمی نژاد
زیر نظر:	مهدی فرمانیان
ناشر:	انتشارات دارالاعلام لمدرسة اهل البيت (ع)
ویراستار:	زینب صالحی
صفحه آرایی و طراحی جلد:	محبوب محسنی
چاپ و صحافی:	دفتر تبلیغات اسلامی
تیراژ:	۵۰۰۰ جلد
نوبت چاپ:	اول - تابستان ۱۳۹۴
قیمت:	۴۰۰۰ تومان
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۷۶۶۷-۳۴-۷

دیباچه

با توجه به تحولات منطقه و رشد و گسترش سلفی‌گری و جریان‌های تکفیری، موسسه مطالعات بنیان دینی با هدف ارائه تحقیقات کاربردی و راهبردی، طرح کتابچه‌های مختصر و علمی در زمینه سلفی‌گری را به موسسه دارالاعلام پیشنهاد داد. موسسه دارالاعلام لمدرسة اهل البيت عليه السلام، با اشراف حضرت آیت الله العظمی مکارم شیرازی - دام ظلّه الوارف - با هدف سلفی‌پژوهی و وهابیت‌شناسی و نقد آرا و افکار آنها، در سال ۱۳۸۹ تأسیس شد و با برگزاری دوره آموزشی - پژوهشی جریان‌شناسی سلفی‌گری و نقد وهابیت، به تربیت محقق در این زمینه پرداخت. در کنار تربیت متخصص، انتشار فصل‌نامه سراج منیر (مجله تخصصی نقد وهابیت) از مهم‌ترین اقدامات موسسه است که تاکنون، هفده شماره از آن انتشار یافته و مورد استقبال مراجع، استادان و محققان قرار گرفته است. راه‌اندازی سایت وهابیت‌شناسی، انتشار آثاری در تبیین و نقد افکار سلفیه و ایجاد کتابخانه تخصصی، از دیگر فعالیت‌های این مؤسسه است.

در این زمینه، کمبود پژوهش‌های متقن، علمی و مختصر در شناخت و تحلیل جریان‌های سلفی معاصر وجود دارد؛ در حالی که اطلاع از وضعیت فعلی این جریان‌ها و ربط و نسبت آنها با دیگر گروه‌ها و

مذاهب گوناگون، از احتیاجات مبرم مراکز علمی و فرهنگی کشور است؛ به همین علت، مؤسسه دارالاعلام که مؤسسه‌ای تخصصی و حوزوی است و از استادان مجرب و پژوهشگران متخصص در زمینه سلفی پژوهی و نقد وهابیت برخوردار است، طرح مؤسسه مطالعات بنیان دینی را پذیرفت و مقرر گردید که به صورت مشترک این کتابچه‌ها انتشار یابد. این دو مؤسسه وظیفه خود می‌دانند که خلأ این پژوهش‌ها را پر کنند و در این زمینه، یاریگر مؤسسات و مراکز فرهنگی و علمی کشور باشند.

با توجه به مطالب بیان‌شده، مؤسسه طرح کتابچه‌های پالتویی را در زمینه شناخت و تحلیل جریان‌های سلفی و تکفیری معاصر، در دستور کار قرار داد و با یاری گرفتن از استادان و پژوهشگران خود و مؤسسه مطالعات بنیان دینی، به انتشار چهارده کتابچه در معرفی و تحلیل جریان‌های سلفی معاصر اقدام کرد.

چهارده موضوع مورد تحقیق در زمینه جریان‌شناسی سلفی‌گری معاصر عبارتند از:

۱. تاریخ تفکر سلفی‌گری؛
۲. ابن تیمیه، مؤسس مکتب سلفیه؛
۳. وهابیت، تاریخ و افکار؛
۴. جریان سلفی - زیدی؛
۵. دیوبندیه؛
۶. جماعة التبلیغ؛
۷. سپاه صحابه و لشکر جهنگوی؛
۸. طالبان؛

۹. اخوان المسلمین؛

۱۰. سلفیة جهادی؛

۱۱. افغان العرب؛

۱۲. القاعده؛

۱۳. داعش؛

۱۴. تأثیر افراط‌گری شیعه بر گسترش سلفی‌گری.

بیشتر نویسندگان از محققان مؤسسه دارالاعلام هستند که با گذراندن دوره پژوهشی دوساله نقد وهابیت در مؤسسه، اکنون توانایی تبلیغ، تدریس و تحقیق در زمینه سلفی پژوهی و نقد وهابیت را دارند و این تحقیق حاصل زحمات این عزیزان است.

در پایان از حجت الاسلام والمسلمین دکتر مهدی فرمانیان، رئیس محترم موسسه مطالعات بنیان دینی (اندیشکده راهبردی ادیان، فرق و مذاهب) که راهنمایی و ویرایش علمی این مجموعه را نیز به عهده داشتند، صمیمانه قدردانی می‌کنیم.

مهدی مکارم شیرازی

ریاست مؤسسه

دارالاعلام مدرسه اهل البيت (ع)

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه
۱۳	اخوان المسلمین و پیش‌زمینه‌های پیدایش سلفیه جهادی
۱۶	خلأ رهبر کاریزماتیک و ظهور افراط‌گرایی در میان اخوان المسلمین
۱۷	سید قطب، مؤسس سلفیه جهادی
۲۰	معالم فی الطریق، مرام‌نامه سلفیان جهادی
۲۲	ایجاد گروه‌های جهادی - تکفیری، ثمره کتاب معالم فی الطریق
۲۳	حزب التحریر الاسلامی
۲۵	حزب جماعة المسلمین
۲۷	عبدالسلام فرج و جهادگرایی افراطی
۲۹	تفکرات و اعتقادات سلفیه جهادی
۳۱	مفهوم حاکمیت
۳۳	مفهوم عبودیت
۳۶	مفهوم جاهلیت
۴۰	دارالاسلام و دارالکفر
۴۲	احکام و آثار دارالاسلام و دارالحرب
۴۴	جهاد
۴۷	سلفیه جهادی و وهابیت
۴۸	سلفیه جهادی و شیعه
۵۰	منابع

مقدمه

پس از سقوط امپراتوری عثمانی در ۱۹۲۲، جهان اهل سنت در پی احیای خلافت اسلامی برآمد و جنبش‌های متعددی در جهان اسلام ظهور پیدا کرد. در مصر آثار متعددی در این زمینه تألیف شد و جریان‌های مختلفی به وجود آمد. سید محمد رشید رضا (۱۸۶۵-۱۹۳۵) از اولین کسانی بود که با نوشتن کتاب الامامة والخلافة العظمی در پی احیای خلافت اسلامی برآمد، اما احیای خلافت را در وضعیت موجود غیرممکن دانست و حکومت اسلامی را به منزلهٔ بدیل خلافت مطرح کرد. حکومت اسلامی به معنای تشکیل دولتی اسلامی در محدودهٔ جغرافیایی کوچک که با ملی‌گرایی سازگار است و می‌تواند مقدمه‌ای برای خلافت اسلامی در تمام سرزمین‌های اسلامی باشد، طرح جدید رشید رضا بود.

حسن البنا با تأسیس اخوان المسلمین راه رشید رضا را ادامه داد تا شاید بتواند حکومت اسلامی را در مصر ایجاد کند، اما برخوردهای تند دولتمردان مصری با اخوان المسلمین باعث شد سید قطب، رهبر معنوی اخوان المسلمین بعد از حسن البنا، در زندان تندرو شود و با نگارش کتاب معالم فی الطریق همهٔ شهرهای اسلامی را شهرهای جاهلی بنامد. متأسفانه این کتاب مرام‌نامه گروه‌های تکفیری قرار گرفت و برخی از

جوانان تندرو و افراطی با برداشت‌های اشتباه از آن، گروه‌هایی در مصر تشکیل دادند که مهم‌ترین جریان تکفیری عصر حاضر شدند و آلت دست آمریکا، اسرائیل و برخی از کشورهای منطقه قرار گرفتند.

رهبران برخی از گروه‌های تکفیری مانند شکری مصطفی، محمد عبدالسلام فرج، دکتر عبدالله عزام، اسامه بن لادن، دکتر ایمن الظواهری و ابومصعب الزرقاوی همگی به نحوی در پی به بار نشانیدن خلافت اسلامی با شعارهایی مثل بازگشت به سلف و دوران طلایی خلفا و امویان بودند. به این ترتیب، جوانان تندروی عرب صفحه‌ای جدید به نام جهاد برای تاریخ مصیبت‌بار جهان اسلام گشودند، چنان‌که امروزه به «سلفیة جهادی» شناخته می‌شوند.

اندیشه جهاد و کاربرد آن در برابر کفار در آثار عالم حنبلی ابن تیمیه حرانی (۶۶۱-۷۰۷ ه.ق.) موج می‌زند و همه تکفیری‌ها به اقوال وی استناد می‌کنند. ابن تیمیه بخش بزرگی از کتاب *السیاسة الشرعية* را به موضوع جهاد اختصاص داده بود و مردم را در برابر حمله مغول‌ها در سال ۷۰۲ ه.ق. به جهاد فرا خواند.^۱ وی طایفه یا حکومتی را که از انجام دادن شرایع اسلام مانند نماز، روزه، زکات، جهاد علیه کفار و مانند آن ممانعت کند واجب‌القتل می‌داند و بر این امر ادعای اجماع کرده است.^۲ مخالفت وی با اغلب فقهای زمان خودش، کافر قلمداد کردن مغولان و صلیبیان و صدور حکم جهاد علیه آنها باعث شد دیدگاه‌های وی شالوده‌ای برای سلفیان معاصر شود.^۳

۱. محمد ابوزهره، ابن تیمیه حیات و عصره، آرائه و فقهه، ص ۳۵.

۲. ابن تیمیه، مجموع الفتاوی، ج ۲۸، ص ۵۴۵-۵۵۶.

۳. مهدی بخشی شیخ احمد، «جهاد از ابن تیمیه تا بن لادن»، در: علوم سیاسی، ش ۳۴، ص ۱۶۹-۱۹۴.

پس از ابن تیمیه، تفکر جهاد علیه مشرکان و کفار را در رفتار و فتاوی محمد بن عبدالوهاب می بینیم و سپس جرقه های جهاد در هندوستان در مقابل انگلستان دیده می شود. ورود جهاد به عرصه سیاست با افکار ابوالاعلی مودودی در کتاب المصطلحات الاربعة فی القرآن الکریم و با خوش قلمی سید قطب در فی ضلال القرآن و معالم فی الطریق به اوج می رسد به گونه ای که امروزه از وی به عنوان رهبر سلفیه جهادی یاد می شود. بنابراین، سلفیه جهادی به جریانی در درون سلفی گری گفته می شود که معتقدند یگانه راه و روش برای رسیدن به حکومت اسلامی و از بین بردن طاغوت و ظلم، جهاد است. این گروه فقط خود را فرقه ناجیه می پندارند.^۱ سلفیه جهادی بیشتر حرکتی سیاسی برای تشکیل خلافت اسلامی است^۲ و ایدئولوژی آن بر سه محور تکفیر، هجرت و جهاد استوار است. این جریان الهام بخش بسیاری از گروه های تروریستی از جمله القاعده و داعش است که امروزه به بهانه پاک کردن جامعه اسلامی از جاهلیت و رفتارهای غیراسلامی و تشکیل حکومت و خلافت اسلامی دست به جنایات بسیاری زده اند و متأسفانه در عمل سربازان آمریکا و اسرائیل شده اند که جنگ، غارت و خونریزی را در جهان اسلام نهادینه کرده اند.

اخوان المسلمین و پیش زمینه های پیدایش سلفیه جهادی

از اواسط دهه ۱۹۳۰ تفکر سلفی اعتدالی رشید رضا در قالب گروه اخوان المسلمین به رهبری شاگردش حسن البنا شکل گرفت. حسن البنا در ۱۹۰۶ در اسکندریه مصر به دنیا آمد. پدرش فارغ التحصیل الأزهر و

۱. عبدالغنی عماد، الحركات الإسلامية فی الوطن العربی، ج ۲، ص ۱۲۱۴.

۲. گروه نویسندگان، السلفية الجهادية، ص ۱۱.

